

Szerkesztési iroda:

főter, Szabó-féle ház 1-ső emelet,
hova a lap szellemi részét illető közlemények
intézendők. Bérmentesen levelek csak ismert ke-
zektől fogadtatnak el.

Kiadói hivatal:

főter, Bettelheim testv. könyvker.

hova a lap anyagi részét illető közlemények,
(előfizetési pénz, kiadásai körüli panaszok, hirdet-
mények) bérmentesen intézendők.

ALFÖLD.

POLITIKAI NAPILAP.

Előfizetési feltételek:

Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva:

3 hónapra 3 frt. 75 kr.

Hirdetmények díja: 4 hasá-
bos petit-sor egyszeri hirdetésnél 6, és minden
következőknél 3 ujkr számíttatik. Terjedelmes
hirdetések többszöri beiktatás mellett kedvezőbb
feltételek alatt vétetnek fel. Bélyegdíj külön 30
ujkr. Magánvita 3-hasábos petit-sor 15 ujkr.

Aradmegye feloszlatását elrendelő korlátnoki leirat.

Méltóságos Bohus János aradmegyei főispán urnak.

Méltóságos Főispán ur!

Miután Arad vármegyének bizottmánya, nem akart okulni Pest vármegye és város bi-
zottmányának, legfelsőbb helyről elrendelt
végeloszlatásán, és habár az egész országban
köztudomásra volt az, hogy az ország gyűlésé-
nek feloszlatása ellen irányzott óvás legfelsőbb
helyen, a királyi jogok szántsándékos meg-
támadásának tekintetik, sőt ilyennek nyilván-
osságra jutott felsőbb rendeletek által ki is
jelentetett, mind e mellett mégis az említett
vármegye a f. é. szeptember 16-ki bizottmányi
ülésében makacs tiltakozását kimondani me-
résztette, és ez által Ő cs. k. Felségének meg-
szüntette minden reményét az iránt, hogy ezen
bizottmány képes legyen a fenforgó nehéz vi-
szonyoknak, elmellőzhetlen követeléseit kellő
higgadtsággal és ildomossággal venni fonto-
lora, és hogy elismerje azon törvényes füg-
gést és engedelmisséget, mely nélkül se a
közigazgatást szabályzott rendes medrébe
visszavezetni, se Ő Felségének és a hazának
elválaszthatlanul összekapcsolt érdekeit, si-
kerrel előmozdítani nem lehet.

Méltóztatott Ő cs. kir. Felsége Arad vár-
megye bizottmányának végeloszlatását pa-
rancsolni, minden ülés, és összejövetelét azon-
nal eltiltani, és a vármegyében a törvényes
rendnek helyreállítása, és a megye hatóság-
nak új szervezése végett kir. biztosí minő-
ségben Hofbauer Lajos urat, volt alsó bihar-
megyei főnököt, legkegyelmesebben kine-
vezni.

Midőn tehát méltóságodat ezen legfel-
sőbb határozatról értesiteném, egyszersmind
kénytelen vagyok kijelenteni, hogy Méltósá-
godnak főispáni hatósága, a kir. biztos mun-
kálódása idejére fel vagyon függesztve, és a
bizottmány, elvben fel levén oszlatva. —
Méltóságod minden netalántáni üléstartástól
eltiltatik.

Méltóságodnak lekötelezettje.
Bécsben okt. 7-én 1861. Gr. Forgács Antal.

Bukurest, okt. 10-én.

A moldovai Panuféle szabadelvű minisz-
terium tegnap előtt beadta a hercegnek le-
mondását. Egy versio szerint, ennek oka az
unio meghiusulása volna. Van azonban egy
érdekesebb versio is, melyet itt is szeltiben
beszélnek, sőt maga a Románul is megemlít
némileg. „Egy orosz alattvalót, Pápa Kosztát
beakart fogatni a rendőrfőnök, de ez ellent-
állott, két rendőrszolgát revolverével agyon-
lőtt, s csak miután több katonaság rohant
házába, birták kezéből kifacsarni fegyvereit,
és őt fogságba ejteni.” E botrány nagyon is
elegendő ok volt, a hercegnek Panutól és tár-
saitól bekérni a dimissiót, nem akarván to-
vábbi kellemetlenségbe jönni a kedves szom-
széddal, ki iránt darab idő óta Ő Fensége
minden ügyben szembetűnő engedelkeny, mit
Párisban aligha jó néven vesznek.

Az itteni szabadelvű lapok telvék epével
a miniszterium azon eljárása miatt, hogy a
Panu és társai bukásukat rögtön tudatták a
közönséggel, az unio tárgyában pedig annyi
esdekléseik után bölcsen hallgat. Híre járt teg-
nap annak is, hogy a porta a herceg élethosz-
záig beleegyezett volna az unióba.

Ezzel természetesen nincsenek a szabad-

elvű lapok meglegedve, nekik a Tiszáig kel-
lene az unio; másfelől a herceget ilyen állá-
sában, midőn az unio az ő életéhez volna köt-
ve, aliquid humani is könnyen érhetné, s ez
esetben ismét az öreg á-n kellene mindent
kezdeniök.

Papiut, a „Proprietarul Roman“ derék
főmunkatársa, Kumpeneszku ugyancsak pácz-
ba fogta az ismeretes röpiratért. Most a lap
tárczájába adogatja ki ellenröpiratát, mi nem-
sokára külön lenyomatban is meg fog jelenni.
Nem szükséges, hogy a magyar lapok czáfol-
gassák meg Papiut. Elég lesz, ha e röpiratot ki-
vonatilag lefordítják, hogy bemutathassák
magyarhoni románainknak, hogy és mik vol-
taképen azok a Dacoromaniisták.

Az olasz vice-consul tegnapelőtt megér-
kezett, s a „Fieszki Hotelbe“ szállott, neve
most nem jut eszembe. Mint hallom, igen
dus velencei emigrans, s aligha pár hét
alatt főconsul nem lesz. Strambio urnak teljes
szívvel jó utat kívánhatunk. Nem ide való em-
ber volt.

September 12-én temették el Genuában,
a ritka becsületességű Hámori volt honvéd
hadnagyot, ki 12 évi bujdosásból, pár évet itt
és Ploesten töltött, egészsége helyreállítása
végett. Ez év derekán távozott volt körünk-
ből. Láttuk, s ő is érezte, hogy csak halni
megy Olaszországba, s mégis elment, mint
mondá, hogy szabad haza földjében pihen-
hesse az örök álmot. — Pihenj csendesen sze-
retett honfitársam! Sok emigranssal hozott
össze eddigelő végzetem, de szilárdabbat és
becsületesebbet mint te, nem sokat ismertem.
Emigrans társaid nyilatkozata szerint is, te
disze, koronája voltál férhas magadviseletével
az emigratióknak. Kedves emléked élni fog
barátaid, tisztelőid hú sziveikben. Ki annyit
szenvetdél, megérdemléd, hogy szabad haza
földjében nyughass. Pihenj csendesen.”

Aldunai.

Lapszemle.

Hogy egységes alkotmányos Ausztria, az egységes
alkotmányos Németország létezését kizárja, már oly
sok oldalról lön felvilágosítva, hogy azon kételkedni
majdnem lehetetlen. Most, mint lapunk is emlité, az
ismeretes három német demokrata Berg, Rodbertus
és Bucher egy új programmal lépnek fel, mint lehetne
a német egységet létesíteni; a „Pesti Napló“ elemezi
ezen program furcsaságait, melyek közül itt csak
azt említjük meg, hogy a fentisztelt három ur vissza-
tér azon nézetre, mely szerint Ausztria német tarto-
mányai, mint ilyenek képviselve legyenek a frank-
furti német parlamentben, erre nézve így ír a „P. N.“:

„A három demokrata azonkívül még két kama-
rából álló parlamentet is akar, német felső- és alsó-
házat. Az urak tehát mind amaz első, mind ezen má-
sodik pontban tökéletesen egyetértenek azon pro-
grammal, melyet Fröbel Gyula (kit, melleleg mond-
va, Ausztriában az októberi lázadásban részvételért
Blummal együtt halálra ítélték, és a kit a „D. Ztg.“
most nem győz magasztalni), melyet Fröbel Gyula
— mondjuk — e napokban Bécsben megjelent „Ös-
terreich und die Umgestaltung des deutschen Bun-
ds“ röpiratában ajánlott.”

„Érdekes volna már most tudnunk, miképen le-
hetne Ausztria német részeinek amaz alsóházban helyt
foglalniok? A követek az országgyűlések által
választatnának, ugyanazon országgyűlésekből, me-
lyek a reichsráti követeket is választják. Ugyan-
azon tartományoknak tehát — az országgyűlésen ki-
vül — kétféle „magasabb“ képvisellete leend: egyik
Bécsben, a másik Frankfurtban. Hát ha e két képvise-
let nézetei egymástól eltérők, melyik leend az osz-
trák németek véleményének valódi kifejezése? De
tegyük fel még azt a valószínűtlenséget is, hogy a
német tartományok képviselői Bécsben és Frankfurt-
ban mindig ugyanazon nézetben lesznek, nem képzel-
hető-e, hogy ők Frankfurtban — csupa németek

közt — többségben lesznek, Bécsben pedig — a nem
németek irányában — kisebbségben? Melyik majori-
tási szavazat kötelezendit aztán az osztrák kormányt?
A bécsi-e, vagy pedig a frankfurti?

„Csak felületesen kell utalni. folytatja a „N.“
ezen lehetőségekre, hogy kiki átlássa, miszerint
Ausztria vagy nem vehet részt, az alkotmányos unio
újraszervezendő német szövetségben, vagy pedig le-
kell mondania az összes birodalom közös parlamentjé-
nek eszméjéről, mely amugy sem látszik valószínű-
nak. Fog-e Ausztria Németországtól elszakadni,
egyedül azért, hogy az elérhetlen elérésére tegyen
kísérletet?”

A kik tehát az összes mostani ugynevezett né-
met szövetség egységét óhajtják, épen nem kíván-
hatják a februári alkotmány életbeletetését. Arról,
hogy mint gondolkoznak a német szabadelvűek
Ausztria viszonyáról Németországhoz, a „Pesti Nap-
ló“ idézett cikkének írója (Fk) következő felvilágo-
sítást ad:

„Csak nem régen vala alkalmunk, közvetlen
érintkezésből megismerkedni a Németország nagy
részében uralkodó véleményről, és meg kell valla-
nunk, miszerint a német kérdést illetőleg, meglepő
egyetértésre akadunk. A bajor ug, mint a porosz,
a szász ug, mint a koburgi liberalis ezt mondja:
„Ausztria újjaalakulásának processusa nehéz és hosz-
szadalmas; kimenetele bizonytalan, — mi nem vár-
hatunk rá; szervezzük tehát magunkat Ausztria nél-
kül! Ha az osztrák németek oly helyzetbe tudnak
jutni, hogy később hozzánk csatlakozhatnak, mi tárt
karokkal fogadandjuk őket, de ezen hét millió osz-
trák-német kedvéért 40 millió nem osztrák-német
nem halaszthatja el az egyesülés sürgető munkáját.”

„Igy szól oda künn az értelmiség többsége;
oly experimentumokról, mik által Ausztriát is bele-
kellene vonni az új szervezethez, egyelőre és mig
Ausztria bel-organisatiója nincs befejezve, még pedig
kielégítő módon befejezve, — senki hallani sem akar,
és így a három porosz demokrata javaslata — bár-
mennyire dicsérje is az osztrák sajtó egy része —
Németországban előreláthatólag nagyon csekély fi-
gyelmet fog gerjeszteni.”

„A németországi közvélemény Ausztriát félig
meddig már kihagyta a számadásból, s annál inkább
el fog fordulni tőle, mennél állhatatosabban töreksze-
nek ide benn a februári alkotmány valóítására.
Ausztriára nézve tehát nagy ideje, e kettő közt vá-
lasztani!”

„akar-e belül megerősödni és mind német ré-
szei, mind összes erejénél fogva az alakulandó egy-
séges Németországra nézve nagyon becses szövetsé-
ges lenni, —

„vagy pedig egy kivihetlen kedvező eszméért
mind belső erejét, mind Németországbani befolyását
folyvást apadni látni?”

„A választás sürgető, — a történet nem szo-
kott várni egy habozó hatalom elhatározására; tar-
de venientibus — ossa!”

A francia kormánynak épen nincs oka hara-
gudni azon tanácsok miatt, melyeket a befolyásosabb
angol lapok Poroszországnak adnak. Palmerston köz-
lönye szerint, a porosz-francia szövetség nem zárja
ki a francia-angol aliancot.

A „Times“ ismét vezércikkhez ezen ügyről,
okoskodásának tartalmát sürgönyben kapták a bécsi
lapok, de egy csekélység ki volt „felede“ a tudósi-
tásból, e csekélység abban áll, hogy veszedelmes
volna, csupa ellenszenvből Franciaország iránt,
Ausztria részére állani, mihelyt az olasz ügyeknek
továbbfejlődése, a nagyhatalmakat kényszeríteni fog-
ja, hogy jelentsék ki, vajjon megtartsa-e Olaszország
utolsó olasz tartományát, vagy nem? A Times csak
arra inti Poroszországot, hogy Franciaországgal kö-
tendő szövetség esetére függetlenségéről le ne mond-
jon. „Különben — ugymond a Times — azt kell
mindenkinek ohajtania, hogy azon kérdésekben, a
melyekben Franciaország Angolországgal tart, Po-
roszország a császár tanácsát kikérje és kövesse.”

A „Moniteur“ azt mondja, hogy a két fejedelem
találkozása csak kedvező befolyást gyakorolhat a két
kormány közti viszonyra, és hogy minden oda mutat,
hogy a látogatás mindkét uralkodóra kedvező benyo-
mást tett.

Arad, okt. 14.

A „Concordia“-nak nem tetszik, ha a zaklatott
magyar nemzet, mely a nemzetiségek teljes
egyenjoguságát határozatilag kimon-
dott országgyűlésének törvényhatóságai ál-

tal feltétlen bizalmat szavazott, mely annak minden tényét magáévé tette, s melyet szabadelvűségben, a művelt népek egyike sem mul felül; kinyilatkoztatja, hogy még nem száradt el a kar, melylyel évszázadok nehéz küzdelmei között fentartott országos élete, koronás, törvényes magyar királyok által isten előtt ünnepélyesen tett esküvel megerősített, s alkotmányos uton soha meg nem szüntetett, törvényei ellen feltámadni merészkedőket, megbüntetni fogja; a „Concordia“ azzal vádolja a magyar journalistikát, hogy az a tények elferdítésétől sem irtózik, csak hogy a testvér román nép elleni elkeseredést növelje, sőt nem átalja azt azon súlyos váddal terhelni, hogy az elkeseredést hamis közlemények által szítja, mik leg többnyire akkint megczófolttak, hogy a journalistika a mentekezésre szavakat sem találva, úgy tett, mintha az egészről mitsem tudna.

Nincs szüksége a magyar journalistikának ezen igaztalan vádak ellen védekezni, ismeri minden elfogulatlan annak kitűnően szabadelvű irányát, egykettőnek kivételével, mely . . . de hogy a „Concordia“ beláthassa, hova tántorítottak azok által a szegény román testvér, kik előtt nagyobb biztosíték egy önkényből folyó hatalmi kegyparancs, mint egy nemzet ünnepélyes kijelentése, s a szerződésen alapuló szentesített törvény, mi ide igitunk egy okmányt, mely a vakmerő tulbizakodottság, a törvénysértés, és elfogult együgyűségnek örök időkre intő bizonyossága leendő, de egyszersmind bizonyossága annak, hogy ily tényekkel szemközt a magyar journalistika nem lehet, hogy olykor az elkeseredés szavát ne hallassa.

„Tisztelt főbíró ur! Sikló m.-városa összes népességének köz-elhatározása folytán, mai napon, szept. 24-én, ó szerint, vagyis okt. 7-én 1861. évben, jegyzőkönyvbe, a román nyelvet illető azon nyilatkozat vétetett: miként úgy a járason belül, mint azon kívül is, (!) minden cselekményekre nézve hivatalos nyelvű emeltetik. Ezen jegyzőkönyv Arad megye bizottmányának publicatio végett, megis küldetett. A második példány a község levéltárába tétetett le, mely zsinórtékül szolgál a község előjárásának, kik ha ennek ellenére cselekedendének, mint községi hivatalaiktól megfosztottaknak tekintendők; a 3 ik példány a szentegyház levéltárának adatott át. Minél fogva mi alulírottak, az általunk hozott jegyzőkönyvi határozatunk, a fennálló törvények (?), az egyenlőség szentsége, az 1860. okt. 20-ki diploma, úgy szinte azon napon kelt császári kézirat erejénél fogva, s alapján veled tudatjuk: „hogy mától fogva örök időkre a rendeleteket, resolútiókat és parancsokat csak is egyedül román nyelven, mint a község, s annak lakóinak hivatalos nyelven szerkesztettek, minden többi nyelvek végképi kizárásával fogadunk el,“ úgy szinte a község minden ügyeit, e nyelven vezetendjük, mit mi teljes megelégedéssel köztudomásra juttatunk.

(Lásd a 127 aláírást, mely megtekinthető a községi levéltárban lévő jegyzőkönyvből.)

Kivül: Tisztelt Konstantiny György urnak, zarándi járás főszolgabírájának.

Ezen okmány főnebbi fordítása hivatalos, és így hü voltáról, a „Concordia“-nak szavatolni mindenkor készek vagyunk.

Remetei.

A három megye királyság országgyűlési adresse-e.

Császári Királyi Apostoli Felség! Legkegyelme-
sebb Királyunk és Urunk!

A Dalmát, Horvát és Szlavon-három megye királyság népe ezeréves alkotmányának viszontagságteles tizenkét évi fölfüggesztésén mélyen elszomorodván, meghallá végre Felséged örvendeztető szavát az 1861-diki feb. 26-dikán kibocsátott s a három megye királyság bányához intézett legmagasabb kéziratában, mely elrendelte, hogy a három megye királyság országgyűlése összehívassék, kiválól azért, hogy ugyanezen királyság államjogi viszonya, valamint Magyarországhoz, úgy Ausztriához, megállapitassék. Mielőtt azonban mi, a nemzet bizalmából 1861. apr. 13-dikától fogva, Zágrábban időző képviselők, azon legmagasabb propositiókra s némely, azokkal összefüggő leiratokra, melyeket Felséged ezen királyság államjogi viszonyait illetőleg ezen országgyűléshez küldött, felelhetnének, szükségesnek tartjuk mind azon alapokat és nézeteket rövid vonásokban színe elé állítani, melyek e királyság nemzetének egész nemzeti, politikai életén ellelálhatlan erővel ömlenek szét, hogy így kijelölhessük azon álláspontot, melyhez egész hatáskörünkben ragaszkodnunk kell, ha nemzetünk szellemének és kívánságainak megfelelő, annak hü viszhangja lenni akarunk.

Államéletünk főalapjai, melyek után e királyság nemzete, mint legdrágább ereklýei után folytonosan törekedett és törekszik, ezek: Az alkotmány, s az ezen nyugvó állami önállóság és függetlenség, valamint a Dalmát-Horvát-Szlavon három megye királyság területi épsége.

Felség! A távol multban honi nyilvános életéből kifejlődött alkotmánya a három megye királyságnak túlélte saját uralkodóit, s a királyság nemzetének szabad akaratából a magyar királyok és Felséged

legfenségesebb házának kormánypálcája alá szegődött.

Midőn a 12-ik század elején a Trpimirovice- és Drzislavovice-ok kihalta után tetszett nemzetünknek Kálmánt, az Árpád vérből való királyt s törvényes utódait trónjára meghívni, e három megye királyság sem alkotmányának alapjogaiból, sem állami épségéből és függetlenségéből semmit sem áldozott föl. Mert az egész összetartó kapes közte és Magyarországgal közcsupán a közös király személyében állott, úgy, hogy a három megye királyság és Magyarország népei közti államjogi viszonyok kezdetén ezen személyi kötelék még az egyetlen és közös korona symboluma által sem fejeztetett ki, miután a sz. István koronájával magyar királyokká koronázott Árpádok Kálmán király esküje és példája szerint mint dalmát, horvát és slavon királyok, a II. Gergely-féle Zvonimir-koronával is megkoronáztattak; — továbbá ez a közös törvényhozás vagy igazgatás által sem fejeztetett ki; mert egyrészt a három megye királyság saját önálló országgyűlésével birt, melyen a magyar uralkodók, mint királyai a három megye királyságnak, személyesen megjelenni és megfogadni tartoztak: „quum ad vos coronandus, aut vobiscum regni negotia tractaturus venero;“ másrészt a királyság kormánypálcáján egy vajda vagy bán, mint királyi helytartó (prorex) állott, ki a palatinustól, mint Magyarországgal legfőbb méltóságától, független levén, a három megye királyságot királyi hatalommal igazgatta.

A három megye királyság eme államjogi függetlenségét és önállóságát biztosították nemcsak az Árpádok, hanem a többi magyar királyok is, választásuk alkalmával; minek bebizonyítására mi csak Mátyás király 1464-ki II. decr. 13-ik, II. Ulászló 1492-ki I. decr. 1-ső cikkeire, és az 1434-ik I. cikk nobilium regni Slavoniae pontjára hivatkozunk.

Midőn továbbá atyáink II. Lajos király szerencsétlen halála után a cétinjei országgyűlésen 1507-ki jan. 1-én a magyar és cseh király és I. Ferdinand osztrák főherceg teljhatalmazottjaival szerződést kötöttek, s ezen szerződés alapján ugyanazon I. Ferdinand királynak s törvényes utódainak a három megye királyság koronáját és trónját átnyújtották, ekkor a három megye királyságnak sorsa, alkotmánya, épsége, függetlensége és önállósága Felséged fenséges házával egyesített, mely magát dicsőségteljes őseinek legmagasb személyében ama kétoldalú szerződés által lekötölte:

„Quod omnia, et singula praefati Regni privilegia, jura, libertas, et decreta salva et illaesa confirmabit, conservabit et mantenebit.“

Továbbá, midőn atyáink a Zágrábban 1792-ki aprílben tartott országgyűlésen elhatározták, a trónöröklési jognak a három megye királyságban a leányágra kiterjesztését, tették ezt szabad akaratból s államjogi függetlenségük s önállóságukról erős meggyőződésükben, mit ők azon emlékeztetés s III. Károly királyhoz 1712-ki marc. 13-én intézett felterjesztésben következő szavakkal fejeztek ki:

„Nulla vis, nulla captivitas nos Hungaris adixit, sed spontanea nostra, ultraneaque voluntate non quidem regno, verum eorumdem regi nosmet subjecimus.“

Es követeik által mindenek előtt kívánták:

„Diploma securitatis perpetuae super universis omnium dd. SS. et OO. horum regnorum juribus, privilegiis, praerogativis, et receptis consuetudinibus inviolabili conservatione, et mantentione per modum quoque SS. et OO. et R. Majestatem, ejusdemque Augustissimos haeredes, et successores utriusque sexus manuteneant, protegendis, et conservandis.“

Es valóban, ama megdicsőült uralkodó, midőn nemzetünk alattvalói hűségének eme fényes bizonyítványát, felséges uralkodó háza irányában elfogadta, 1712-iki május 16-án kibocsátott legmagasabb leiratával a három megye királyság számára mind maga, mind törvényes utódainak nevében kiadta az ohajtott „Diploma securitatis perpetuae“-t, melyben ő ünnepélyesen fogadta:

„Vobis vicissim firmissime spondemus, non solum vestra vobis iura, privilegia et immunitates a Nobis, successoribusque nostris inviolabiliter semper conservatum, sed nec ptaeterea quidquam omissum iri, quod ad ingenitum austriaci sanguinis benignitatem, et clementiam demonstrandam, regnorumque optime meritorum commoda ulterius provehenda facere queat.“

Felség! A nemzetünk s annak hies uralkodói közt kötött ily jogerős szerződések által szentesített meg a három megye királyság államélete; s biztosított annak állami önállósága és függetlensége. Az alapok ennél fogva, melyeken a három megye királyság alkotmánya nyugszik, egyedül azon államjogi szerződések, melyek mindkét félnek jogokat adnak, de egyszersmind köteleességeket is szabnak.

Ezen alapon, mely egyenlő mértékben adja az uralkodónak a hatalmat, s védelmezi a nemzeti szabadságot, igen is, ezen alapon mozogtak a királyság minden országgyűlései, törvényhozái működésük terjedelmét és erejét illetőleg, úgy, hogy annak körébe tartoztak az államélet minden szakmai, vonatkozott legyen akár az igazgatásra vagy igazságtügyre, a pénz vagy hadügyre, avagy bármely államfeladatra, melyekre nézve az országgyűlések a nemzet és király közt megosztott felsőbbbségi joggal mindenkor jogervényes határozatokat hoztak.

Legyen szabad nekünk itt röviden szólni országgyűléseink tevékenységéről, az államélet fennemlített minden szakmáit illetőleg, különösen a felséges Habsburg-Lothringi ház uralkodása alatt. — A három megye királyság országgyűlései amaz időkben is egészen függetlenül alapították meg az adót, felemelvé vagy leszállítván azt maguk; törvényeket alkottak annak felosztási és behajtási módjára stb. mint ezt napfényesen láthatni az illető országgyűlések több határozatából, nevezetesen: 1538. 1567. I. art.; 1748. 2. art.; 1749. 28 art.; 1755. 1757. 25 art.; 1761. 5 art.; 1767. 4. art.; és 1770. 1 art. stb. mely országgyűlések Kőrös, Zágráb és Varasdon tartattak. A három megye királyság országgyűlései kölcsönöket köthettek a hármask királyság javára, s azok jóváhagyása nélkül a királynak nem volt hatalma azt tenni a három megye királyság nevében, mint ezt I. art. az 1762-ben Varasdon, és I. art. az ugyanazon évi martiusban Zágrábban tartott országgyűlésnek mutatják. A három megye királyság országgyűlései, mint az 1608-ki 5 art.; 1620-ki 22 art.; 1660-ki 15 art. stb. bebizonyítják, törvényeket hoztak az országos vámok, harminczadokra, s többefélékre vonatkozólag.

Hasonlóképp intézték el a három megye királyság országgyűlései a hadi ügyeket, miután azok saját törvényeik és szokásaik szerint állították ki a nemzeti insurrectiót és nemzeti hadsereget, a kért ujonczakat megadták, vagy számukat lejjebb szállították, törvényeket hoztak az ujonczozásra, a honi várak védelmére stb. nézve. Ide vonatkoznak leginkább a következő országgyűlési határozatok; t. i. a körösi 1537 és 1538. 2—15 art.; a zágrábi 1567. decr. Rudolph. 160 t. 12. art.; III. decr. Leopold I. 1861. 66 art.; decr. I. Máriae 1741. art. 59; 1757. 1—2 art.; 1758. 1. art. és a zágrábi és varasdi 1759. 2—3 art.

A három megye királyság országgyűlései függetlenül kötöttek szövetségeket más tartományokkal, az 1608-ki szeptemberben és 1620-ki augusztusban Zágrábban tartott országgyűlések példája szerint. Nem különben birtak ez országgyűlések I. Leopold 1. decr. értelmében a külpolitikára is befolyással, a mennyiben ez hazájok javát és jogait érintette. Azért kívánták az 1737. Glimán tartott országgyűlés 11. art. értelmében, hogy minden békeszerződésben, mely a magyar s horvát-dalmát-szlavon király és a török porta közt kötetik, a három megye királyság képviselője is résztvegyen.

Az országgyűlések törvényhozási tevékenységének terjedelme idővel megszorított, s a fenebbi pontok mind a közös magyar-horvát országgyűlés körébe jutottak végképen, leginkább azon okból, mert a három megye királyságbeli karok és rendek (status et ordines) II. József tíz évi egyeduralmodása által nyomtatván, ősi alkotmányuk nagyobb biztosítását a magyarországi minél szorosabb egyesülést keresetek azon meggyőződéssel, hogy egyesített erővel könnyebben és sikeresebben ellentállhatnak az osztrák absolut politika megtámadásainak. De azon kor nehéz viszállyainak közepette is őseink nem vesztették el szemek elől függetlenségüket, mert nemcsak fenntartották maguknak a jogot a közös országgyűlésen hozott törvényeknek a három megye királyság országgyűléseni kihirdetésére, s csak azokat ismerni el érvényeseknek, melyeket ők beleszólás nélkül elfogadtak; hanem erélyesen törekedtek arra is, hogy a legfontosabb kérdésekben őket megillető önálló határozatokat a közös magyar országgyűléseken sőtlenül fenntartsák. Ezen törekvés világos bizonyításul szolgál az, hogy ők azon rendelethez, melynek folytán a három megye királyság adója a közös magyar-horvát országgyűléseken tárgyalassék, csak azon hozzáttéttel járultak: „de mindig elválasztva a magyar királyság adójától“, 1790—91-dik évi 59. art.; melyből szembeötlőleg kitűnik: hogy a három megye királyság adókievetési ősi jogát ezáltal nemcsak hogy fel nem adta, hanem inkább a magyar-horvát országgyűléseken akarta azt gyakorolni. Minthogy pedig a magyar királyság rendei ugyanazon országgyűlésen vonakodtak elismerni a három megye királyság jogát a magyarokra kivetett adó felére, a három megye királyság országgyűlése haladék nélkül még az 1791-diki júniusban Zágrábban tartott ülésében elrendelte, hogy jövőre a három megye királyság a magyar országgyűlésen a három megye királyság adójára nézve közvetlenül magával a királylyal tegye magát egyetértésbe.

A fennemlített három megye királyság 1790-diki máj. 12. és következő napjain tartott országgyűlésen az érdekek solidaritása tekintetéből lön elvegezve az is, hogy a magasabb adminisztratio tekintetéből is közösségbe lépjen Magyarországgal. Minthogy az nem kívánta, hogy a három megye királyságnak a kir. helytartósági tanács ismét visszaadassék, mely 1779. jul. 30-án megszüntetett, ugyanazon országgyűlés azon utasítást adta követeinek, hogy azon legyenek, miszerint Magyarország és a három megye királyság számára egy államtanács alakitassék, mely magyar és horvát tanácsosokból állana, s kik az illető országgyűléseknek, melyek őket választják is, felelősek lennének. Miután azonban ezen indítvány azon országgyűlésen viszhangra nem talált, a mi követeink a magyar helytartósági tanácshoz járultak ideiglenesen azonföltétel alatt, hogy abba a három megye királyság fiai közül is kellő számmal alkalmaztassanak (1791. év. 58. art.)

Felség! Míg a három megye királyság, a nélkül, hogy ősi jogaitól valamit föladdott volna, a magyar királysággal való szorosabb viszonyban kereste közös alkotmányát és nemzeti szabadsága fenntartásának garanciáját, nagy veszély fenyegette a Magyarországon éppen akkor támadt centralizáló törekvések részéről. Annyival veszélyesebbek voltak rá nézve ama törekvések, mivel lassankint s folytonosan erősbülve, a magyar nemzetiség supremáciájának eszméje fejt ki belőlök.

E jelenség surlódásokat idézett elő Magyarországon és a három megye királyság között, mely léte iránt aggodva, minden törekvését arra fordította most, hogy a testvér hazához való egykori államjogi viszonyait újból helyreállítsa.

Ép ezért határozta a három megye királyság 1845-iki országgyűlésének; 0. cikkelye, hogy a királyi helytartótanács újra életbeléptetése, s így saját országos beligazgatása végett, valamint azért is petitiót terjesztessen fel, hogy dalmát, horvát és szlavóniai királyságok részére külön osztály alakíttassék, a magyar kir. udv. kancelláriánál, s a többi közös dicasteriumokhoz és törvénykezési legfelsőbb folyamódásu helyekhez neveztesse ki az ország nyelvét értő, megfelelő számú hazafiak, míg a rákövetkező 1847-iki országgyűlés 6-ik cikkelye a dalmát-horvát-szlavóniai országgyűlések koordinálását sürgette.

De éppen ezen, ép oly igazságos, mint törvényes kívánságai a három megye királyságnak, határozott elenzegülésre találtak a magyar centralizációban, mely utóljára megvalósítja a három megye királyság önállóságára és nemzetiségére nézve veszélyes terveit az 1847—48-iki törvényekben. Éppen ezért soha sem hirdeté ki a három megye királyság nemzete ama törvényeket, sem kötelező erejűeknek nem tartotta, sőt inkább támaszkodván az európai általános szabadság jótékony lehelletére, fölébrdelt állami jogára, állami életét sokkal szabadabb elvek szerint rendezte el.

Az 1848-iki végzeteljes, államokat, trónokat megrázkodtató események után az ausztriai császári államban bekövetkezett önkényes uralkodás a három megye királyság nemzetével légrégebbi idők óta ugyiszólván összenőtt intézményeket olyannyira alásta, a három megye királyságát a felhozott okokból kívánt a már megis történt újjászülését annyira visszatartá, hogy nem találunk szavakat azon fájdalom és gyász kifejezésére, melyet nemzetünk érzett, midőn egy hatalom szó következtében elvesztette ősi, annyi királyi eskü által szentesített és elismert, és kétoldalú államszerződés által biztosított alkotmányát, midőn meggyőződve a behozott áldástalan rendszer alatt, észrevette, mint ragadják el tőle ki-méletlenül a mi neki legdrágább és kedvebb, mint tapodják lábbal szent ereklyéit, mint szánták még anyagi és szellemi tekintetben is halálra, s végre, mint jutott oda e keserves csapások után, hogy bizodalmanak csaknem utolsó szikrája is kialudt, mely-lyel mindig kész volt király mellett állani.

Midőn tehát ünnepélyes óvást teszünk alkotmányunknak önhatalmu, azon egyáltalában nem a mi hibánk okozta felfüggesztése és annak minden következtetési ellen, melyek ezen törvénytelen állapotból előállottak, vagy belőlök bármikor vonatnának jogaink hátrányára: azon vérző sebek fölszaggatásától, melyektől nemzetünk vérzik, örömet tartózkodnánk azon pillanatban, midőn az alkotmányos cselekvés oly hosszas félbenszakasztása után meg van engedve Felséged legmagasb trónja számolyához lépni, ha egyszersmind kötelességünk nem parancsolná, a nemzetnek alkotmánya után legdrágább kincsét, a területi épséget is szóba hoznunk.

Felség! Hiven követvén korábbi országgyűlések példáját, a mostani is, tevékenységének mindjárt kezdete óta a három megye királyság területi épségének kérdésére fordította főfigyelmét, de sikertelen volt minden, bármily igazságos törekvése e részben.

Dalmátia, 1797. október 17-dike óta, midőn a campo formioi békészerződés VI-ik cikkelye értelmében Felséged hazának királyi páleájára alá került, a három megye királyság, minden országgyűlésén, valamint a közös magyar-horvát országgyűléseken folytonos panasz tárgya volt, melyek ama királyságra nézve ősi jogköveteléseik ismételt felhozása mellett a horvát és szlavon királyságokba leendő bekebelezését követelték. Így az 1802-ben áprilisban Zágrábba hívott országgyűlés a magyar közös országgyűlésre küldött követének utasításában ezt adá:

„Quoniam sub glorioso Suae Majestatis regimine Dalmatia, per rempublicam prius Venetam possessa, revindicata foret, et nunc ad s. regni Hungariae coronam pro tenore juramenti inauguralis a Sua Majestate S. S. nuncupati redire deberet: domini Ablegati omni adhibito conatu agent, ut integrans haec regnorum pars iisdem jure postliminio sub legali ab autoritate Banali dependentia reaplicetur.“ Ezen államjogi odatartozást a felejtethetetlen emlékeztető I. Ferencz király elismerte s 1802. okt. 17-én kelt legfelsőbb iratában ezen bekebelezésnek csak végrehajtását halasztá nyugodtabb időkre. A három megye királyság későbbi országgyűlései is, nevezetesen az 1807-ki 5-ik, az 1840-ki 15-ik, az 1845-ki 9-ik, az 1848-ki 5-ik cikkelyben ismételték Dalmátia bekebelezésének követelését. (Vége következik.)

Levelezések.

Torda, okt. 6. Városunk, mint az egyforma folyásu patakok, ritkán van csöndes életében az események által zavartatva. Események, melyek például egy fővárosban a mindennapiság sorába tartoznak, s többnyire figyelem nélkül maradnak, nálunk, ugy szólván, korszakot képeznek. Mert ha bár Torda városa 9—10 ezer lakost számlál, s terjedelmét illetőleg inkább a nagyobb helységek közé tartozik, bir is a kis városoknak azon tulajdonával, hogy mindazon eseményeket, melyek a mindennapiság egyforma menetét pillanatra megakasztják, kiváló figyelmére bírja méltatni. És ha ezen események között olyak is merülnek fel, melyek maradandóbb emlékre méltók, annál mohóbb, annál osztatlanabb figyelemmel karoltatnak fel a romlatlan kedélyű lakosság által.

Ily esemény merült fel Tordán, f. hó 5-ikén előbb erdélyi róm. kath. püspök főtiszt. Haynald Lajos ur, és később volt erdélyi korlátnok, b. Kemény Ferencz ő nmlguk városunkon keresztül utaztával. Első Károlyfehérvárra, székhelyére, s utóbbi Malomfalvára, rokonai körébe sietett.

Püspök ő nagyméltósága mielőtt sietős utját folytatná, szíves volt látogatást tenni Torda megyei főispán, báró Kemény György urnál, — melyet ő méltósága tisztí karával egyetemben rögtön viszonzott.

Ezen rövid tisztelgések alkalmával főispán ur, s később az egyháznagy részéről tartott üdvözetek, a hazafiságnak bélyegét viselték magukon, s az azokban kifejtett alapos remények vigaszul szolgáltak a hon jövője felől kétségeskedő hitünkben.

Alig távozott buzgó éljenceink közt a mélyen tisztelt főpap, b. Kemény Ferencz ő nmlga hajtatott városunkba, Malomfalvára vivő útjában itt keresve pár percnyi pihenést.

Ambár az őz államférfiúnak ezen útja a lehetőség elhallgatott volt, méltánylóinak figyelmét mégis el nem kerülheté. A polgárság jobb része, a városi s itten levő megyei hatósággal egyetemben, élükre a megye főispánját nyerve meg, siettek üdvözölni a nemes bárót, megvinni a méltányos tiszteletet a haza érdekében küzdött őz államférfiúnak.

A ki visszagondolt azon nehéz tusára, melyet ezen gyöngéd testalkatu férfiú vívott Erdély érdekében, csodálnia kellett azon óriás akarat-erőt, mely a test parányiságát a lélek nagyságához fölemelni bírta; mert hiszen csak így, és csak így képzelhető azon sajátosság jelensége, hogy a testben roskatag férfiú edes honától távol, egyedül csak saját erejére támaszkodva, a centralisták roppant táborával szemközt oly sokáig meg birt állani a küzdőterén, melyet bár elhagyni volt kénytelen, de a melyen tusája nagyszerű s nem épen eredménytelen volt.

A főispán ur üdvözlő beszéde a következők vala: „Kegyelmes uram! az abszolút kormány a közelebbi mult 12 évek alatt, az egyesek és az ország jogait elgázolta. Megdöntött mindent, és nem épített semmit.

A leghősiebb elemekből összeállított, jól begyakorlott hadsereg, nem volt képes, a monarchia területét megvédeni.

A valuta a kereskedést csak nem tönkre juttatta.

És a népek elvesztették egy jobb jövő iránti reményüket.

A hanyatlásnak ez utóbbi stádiumában adatott ki az okt. 20-ki diploma.

A nemzet tagjai, s köztük nmlgod is, a legmagasabb kormány körébe szölitattott.

Remény és aggodalom közt bámultuk nmlgodnak hazafias és bölcs magaviseletét.

Kegyelmes uram! vannak szerencsétlen idők, a midőn a tehetség és jellem tétlenségre vannak kárhoztatva, de ezen sötét idők, csak átmeneti korszakokat képeznek.

Meg vagyunk győződve mi mindnyájan, hogy rövid idő múlva a bécsi eszelösködő centralisták a kormányt az alkotmányos magyar pártnak lesznek kénytelenek átadni, — és akkor nagymiltgodnak bölcs és igazságos kormánya alatt a hon ismét szabad és boldog lesz.

Fogadjá nmltságot, e jobb sorsra méltó szegény hazának tett szolgálataiért a mi legőszintébb tiszteletünket és hálánkat.

Az Isten nagyméltóságodat az élet legszűzseő határaig éltesse!”

Az erre adott válaszban nyilvánítá ő nmltsága, hogy nehezen esett neki lelépni a pályáról, melyre annyi reményeket vitt vala magával, de a melyen hazafias meggyőződése ellenére többé meg nem állhatott. Nehezen esik azon vallomást tenni, hogy a jelen körülmények között egy jobb fordulathoz reménye nincsen. Azonban daczára az idők mostohaságának, volt mégis némi eredménye működésének; eredmény például az, hogy a közigazgatás honfiak kezébe van letéve, s igazságot hazafiak szolgáltának, és hogy ősi intézményeink között mozgunk. Minél szigorubb nehezkednek felettünk a körülmények, annál szigorubb ragaszkodást ajánlott a törvényhez és alkotmányhoz; és ezen törvény és alkotmány érdekében fölhívá honfitársait a mérséklet korlátai között megmaradásra.

Eljen kiáltások közt búcsúztunk el a kedves öregtől, magunkkal vive a hitet, hogy ezen férfiú még is hivatva van, rövid időre félretett szerepét újra

fölvenni és az ügyet, melyért aggkora nyugalmát földőző, végre is diadalra juttatni.

Visszajövet egy más tisztelő testülettel, e város egyházférfiaival találkoztunk, kik közül ő-tordai első reform. lelkész, tiszt. Miklós Miklós ur e következő szavakkal üdvözlé ő nagyméltóságát: „Kegyelmes ur! Torda városa egyházi férfiai megtudván, hogy excellentiád városunkba érkezik örvendő siettek a kedves alkalmat felhasználni, s tiszteletök tolmácsolására parányiságommal rendelkeztek.

Mi a történelem könyvében egy lapon olvastuk excellentiád ősei nevét a honkezdő Tuhutuméval. Mi tudjuk, hogy excellád báró, kegyelmes ur; de nem a dícső hősök méltó ivadékához, nem a nagy urhoz jöttünk, — mi a hon legelső polgárát kívántuk megtisztelni, midőn egy vidék sok ezreinek áldását hoztuk excellád elébe.

Ez a világ egy nagy tenger. Egyes országok rajta mind meg annyi nagyobb-kisebb hajók.

És e tengeren 13. fatalis évek óta szüntelen zajong a szélvész-dulta hab, és nyugat felől sötét borulat támadott. Fel-fel emelkedünk vesztes habtorlatokra, honnan tátongó víz-völgyekbe süllyedünk, — s ha egy perc kecségető is, a másik már reménytelen.

Láttuk excellentiádat nehéz kormányruddal kezében izzadozni a rostrumon. Hallók ajkairól e szökat is: szent hazám, megfizettem mind, mivel csak tartozom!

És már midőn excelládat ismét egészen csak a mienknek tekinthetjük, mint a görögök nagy embe-reiket, csillagnak nézzük, ki a sötét rémes éjben esendesen világol fölöttünk.

A szent hajdanban, a mint írva van, a tanítványok éppen ily aggályok között ültek a hajóban, mint mi, — és az idevezítő megjelenve, egy intésére a tenger meghunyászkodott, a dühöngő szél egy szavára lecsendesedett, a sötét boru mosolyra derült, s a hajó biztosan haladt.

Vajjon ránk nézve mikor, vagy föl fog-e valaha derülni az üdvezítő, melyen a keblek zajló érzemé-nyi, a föllázadott szenvedélyek le fognak csillapulni?!

De míg oly hű és szent akaratu fiaj lesznek e sok vészt látott hazának, mint excellentiád, nem csüggedünk el, s teljes szívünkkel, kérjük jámbor imádságunkban Istenünket, hogy excelládat soká soká éltesse, hogy a hon és ebben excellád éljen! Nagy Imre.

K ü l f ö l d.

Francziaország. A „Gazette de France” szerint, Louis Blank, ki néhány hónap óta nagyon szenvedő állapotban van, Genuába átköltözendő, utját Francziaországon keresztül véendi.

Lyonban Corday Charlotte-nak egy kézrita találtatott, „Adresse au peuple” czim alatt, mely az elfogatása előtti estén íratott.

Az Olaszország király, és a nápolyi király közötti perben, mint a „Gazette du midi” jelenti, az eldöntés a marseillei törvényszék előtt e hó végére határozatott. Mint tudva van, a kérdés egy fregát és egy gőzös tulajdoni joga körül forog, melyek Garibaldi hadjáratának megkezdése óta a marseillei kikötőben fekszenek, s melyekhez mindkét fejedelem birtok-jogot igényel.

Párisban ismét jelent meg egy röpirat, melynek czime: „L'empereur Napoleon et le roi Guillaume” (Napoleon császár, és Vilmos király) és mely Poroszországnak a legbiztosabb utat törekszik megmutatni saját kifejődése és megnyugtatósa tekintetében szoros csatlakozással Francziaországhoz. E csatlakozással egyszersmind következő feltételek volna teljesítendők: 1. Olaszország elismerése; 2. Szövetség Franczia és Angolországgal a Dunafejedelemségek uniójának létesítése végett; 3. kereskedelmi szerződés kötése Francziaországgal.

A porosz király rövid tartózkodása alatt a két uralkodó hétfőn az időt két órai beszélgetésre használta fel négy szem között. Mind a mellett mindinkább bevalósul azon nézet, miszerint ez a látogatás a neki már azelőtt tulajdonított, a magasabb illem kívánalmainak megfelelő udvariassági jellemet végig megtartotta. A király elutazása után Compiegneben a mexicói ügyekre vonatkozó tanácskozmány tartott.

Több oldalról ismételtetik azon adoma, hogy a császár a porosz királytól következő rejtélyes szavakkal búcsúzott volna el: „Adieu, sire, nous nous reverrons sur le bords du Rhin” (Isten önnel, Felség! a Rajna partjain viszont látandjuk egymást.) Ebből egy császári látogatásra Köln- vagy Koblenzben is lehetne következtetni, azt jegyzi meg rá a „K. Z.”

A „Moniteur” egy rendeletet közöl, mely a gabna-, burgonya-, liszt-, s száraz hüvelyes-vetemény-szállítványokra nézve a vámfizetést, a folyamokon s csatornákoni belföldi hajozásért 1862. szeptemberig fölfüggeszti. Az eddig be nem bocsátott idegen hajók ugyanazon kedvezményben részesülnek, mint a franczia hajozás.

Olaszország. A kormány szilárdul elhatározottnak látszik, inkább élethalál-házerot kísérteni meg a Mazzinismus ellen, semmint hogy ennek meg-gondolatlan előnyomulása által saját érdekeit veszélyeztesse. A munkás-egyletek, melyek egész Olasz-

országban léteznek, s mind mazzinisták, az utóbbi időben szigorú felügyelet alatt vannak, s hol szennvedőlegességükből kilépnek, a kormány által letartatnak. Így Genuában is alakult „I Risvegliati“ név alatt egy egylet, melyhez a különböző révpártok foglalkozó munkások, mint kötélverők, asztalosok és lakatosok nagyobb része tartozott, és mely republikanus érzelmeiből nem is csinált titkot. Elén ez egyletnek bizonyos Molini állott, kinek mindenese Gianfrechi, ki Mazzinival 20 évig élt és conspirált, s ki által jutnak most is a genuai munkás-egyletnek Mazzini rendeletei. Mult hóban Molini hirtelen meghalt, s több papirt hagyott hátra, melyek a kormány kezébe kerültek, és az egyletműködéseire világos fényt derítettek. Ennek következtében számos elfogatások történtek a munkások között, s 51 közülök Alessandriába beletámasztott. Ugyan ezidőben azonban más munkás-egyletek is megtámadtak, és Alessandria, Casale, Pavia és Piazensa várak néhány nap óta számtalan egyénnek adták szállást, kiknek magatartása a kormány előtt gyanusnak látszott.

A Garibaldival Siciliában volt tisztek számára adott amnestia személyessé változtatott.

A „Sürgöny“ magántávirata szerint, Turinből okt. 11. jelentik, hogy Garibaldi Caprerában van, felőle egyébiránt semmi újat sem jelentenek.

A „Vaterland“-ban olvassuk, hogy a porosz követ a napokban Ricasoli báróhoz menvén látogatásra, a miniszterelnök ajtaján kilépett — Kossuth ur, kit Ricasoli barátságos kézzorítással bocsátott el. A követ meg nem állhatta eziránt kérdést tenni, de a miniszter minden választ kikerült. Hogy a kormány az utóbbi időben a magyar emigrációval ismét bizalmas lábra állott, azt nem csak Kossuth látogatásai Ricasolinál, hanem azon támogatás is bizonyítja, mely Kossuthnak egy tőle független sajtót adott rendelkezés alá igazgató kiáltványai számára, és annak egyszersmind mindennemű segélyezést ígért a nyomtatni megkezdett Kossuth-bankjegyek folytatására nézve.

Németalföld. Haagból írják 9 ről: Királyunk elutazta a Franciaországba, legközelebbi szombat, reggeli 2 1/2 órára van határozva. Szinte kétségtelennek látszik az is, hogy a király visszatértekor a belga királylyal Lüttichben találkozni fog.

Orszórság. A varsói nép az érsek halála óta gyászt vett fel. Még mindig történnek különféle demonstrációk, s alkalmilag utcai zavarok is fordulnak elő. Így f. hó 7-én utcai gyerkőcök bevették néhány szabómester ablakait, mivel azok inasainak állítólag megtilták az isteni tiszteletbeni résztvételt. 22-re a hajdani lengyel sereg veteránjainak istenitisztelete van kihirdetve.

Poroszország. A porosz lapok írják, miszerint alig van biztositásra szükség az iránt, hogy Napoleonnak a nem rég megjelent francia röpíratban közzétett levele a porosz királyhoz intézett apokryph.

Törökország. Néhány nap előtt a montenegrói határnál olyatén hírek kezdtek terjedni, melyeket eleinte hinni sem akartak. Végre megérkezett annak bizonyossága, hogy a törökök Hercegovina ellenében 3 vereséget szenvedtek. Az elsőben Metochiánál a törökök mintegy 20 halottat és számos sebesültet vesztek, és egy alig 200 embernyi csapat Bacevic vezérsege alatt Banjaniból oly vitézül megverte őket, hogy Omer pasa maga a csataterület felőrányra fekvő táborában bámulta a keresztény vajda Wasiljew Iván vakmerőségét. 5000 török ellenében a keresztények 250 darab szarvasmarhát és 680 db juhot zsákmányoltak Gracanicánál, a gaczkói török tábor közelében.

Szept. 27-én a Douga szorosnál tömérdek élelmet, egy ágyut és 60 lovat, 35 láda löport s néhány lada töltényt és gyutacsot vesztek a törökök, körülbelül 190 pilvjan, gacani és gorejepoljii, neki batorodott Osman basát megtámadni, és sikerült is megfutamtatniok azt, ki Niksicstől 6000 emberrel Gaczkóba tért vissza. Egy másik keresztény hadosztály a futó törököktől, egészen a krstaczi török sáncok közelében Gaczkónál, 40 lovat vett el. Ez összesített alkalmával több török elesett, de még több keresztény elfogatott.

Most legutóbb ismét beszélnek a törököknek egy jelentékeny vereségéről Biletschnél, hol Bracevic vajda keresztényei, a Biletsch és Gaczkó között fekvő okolisoztei tábornok megtámadván, 1000-nél több juhot, s mintegy 250 darab szarvasmarhát zsákmányoltak. Mind az Omer basa számára volt szánva, de a hercegovinaiak kezébe került, a kiktől erőszakolták volt ki úgy is a törökök. Sehol sem volt sok halott, de annál több sebesült és zsákmány, mi által a keresztények igen kedvező állapotba jutottak. Ambar a hercegovinaiak a montenegróiaknak segélyzésüket biztosították; mégis reménylik, hogy emelkül is elkészülnek Omer basának eként megnagyobbított seregével még a tél előtt, ha csak ez Mostárba vissza nem húzódik. A montenegrói határ még mindig erősen őriztetik, és Stefanow Péter vajda északi hadtestével még mindig a hercegovinai határ hosszában, főhadiszállásával Grahovonál áll, és ott is fogna maradni mindaddig, míg Omer basa Mostárba vonulván, az ellenségeskedést meg nem szünteti.

Montenegro déli része nyugodt, és reménylik, hogy Albania részéről a zarálat mielőbb megszüntetik.

Amerika. New Yorkból szeptemb. 25-ről jelentik: „A déli szövetség csapatai a Lexington erőben egy negyedik-millió dollárt zsákmányoltak. A Chase titkár elközbírási rendeletére utaló okmány csak oly vagyona vonatkozik, mely a forradalom támogatására fordított, de nem a déli pénzalapok letételére is. A külügyminiszter Seward ur válaszul, azon emlékiratra, mely a kormányt felkérte, hogy figyelmeztet a Times levelezője, Russelre fordítsa, ki nyilatkozta, miszerint a kormány nem fog e dologba elegyedni. Chicagóban (Illinois tart.) elkezdődött a sorozás a szövetségi hadsereg számára. Az uniokormány parancsot bocsátott, George Islandban, a bostoni kikötőben 100 politikai fogoly számára szállást készíteni. A „St. Louis Republican“ azon veszteséget, melyet a déli csapatok Lexingtonnál hajottakban szenvedtek, 1000-re teszi. A „Chicago Tribune“ szerint, nagyon félnek, hogy a déli szövetség csapatai a Prentiss tábornok parancsnoksága alatt csapatokat elfogják, miután hir szerint Price tábornok ezeknek közlekedési útjait elvágta. A secessionisták sz. Józseffel nyomulnak. Hírlik, hogy Fremont tábornok nagy haderővel haladéktalanul táborba szálland. Az itteni lapok hangosan panaszkodnak, hogy ez nem küldött Lexingtonba erősítést. Az unionisták a secessionisták által elhagyott várműveket Ocratoke Inlet-nél földig lerontották.

Vegyes tudósítások.

Alkalmunk volt látni a város tevékeny mérnöke, Arkay ur által a város világítására készített tervet. A széles főtéren és főuton szép kandelaberek fognak végig vonulni; a lámpák száma 100-zal szaporítottatik, s valahára az indóházhoz vezető ut is ki lesz világítva. Örömmel tudatjuk különben, hogy ezen világítási intézkedések csak ideiglenesek; a város valamelyik gázval világító társulattal akarván egyezkedni, már elkészültek a mérnöki hivatalban, azon város-tervek, melyek tájékoztathatják végett néhány társulatnak meg fognak küldetni.

* Egy erdélyi hazánkfi, és sok évek óta ismerősünk, városunkban dőzik, hogy magának állást keresen. Gazdatisztnek s legkivált a számadás kezelése mellé, igen merjük őt ajánlani. Tudakozódhatni felőle szerkesztőségünkkel.

* A híres Kaucsuk-ember és társasága, tegnap előtt bevégző előadásait színházunkban. Az utolsó előadása nagy közönség, földszint és karzaton, nagy meglepéssel nézte a kitünő műmutatványokat.

* A községi koronázásra Károly Lajos főherceg megy Ausztria részéről.

* Itt, a Maros tulpárján, Zádorlakon a mult hét elején ment végbe az adóbajtás. A katonaság kellemetlen és állásához nem illő, ezen foglalatosságban panasza nem igen adott okot, de a finansz annál vitézebbül viselte magát. A jámbor németek ámulatára a trafikról bevett sást újra kifüggesztette, a boltosnak megahyván, hogy ha valaki azt bántani merné vagy levonné, egyenesen hozzá irjanak, majd tesz róla. Basás eljárását azzal fejezte be, hogy a trafikból elemelt három csomag törökdohányért adós maradt. A jámbor németek, a mint e csapás elvonult, siettek a jelfákat azonnal nemzeti színűre kifesteni, s reá magyarul felírni: „Temesvármegye, Zádorlak helység.“ Így magyarosítanak maguk a stockböhömök Bánatban.

* „Neueste N.“ lapunkból közli Kornisrio-janeiroi levelének egy részét, s ott Kornist két izben is Komisnak írja. Nyomja a „Neueste N.“ correctora jobban az orrára a Brillét, vagy ha e szóhamisítást tudva, cselekedte, hát nagyon komisz viccezt csinált.

* Biernacki Nikodem, híres lengyel hegedűvirtuóz, Smolka pártfogoltja, szándékát megváltoztatván, ma rándul Temesvárra, és Szegedre, hogy ott hangversenyeket adjon, s e hó 24-re jön vissza, a löfuttatás alkalmára. Biernacki ur megtartandó hangversenyéről annál bizonyosabbá tettük közönségünket, minthogy a fehérek reszt ért termet arra az időre már lefoglalozta. Alkalmunk volt a párisi lapokat is olvasni, melyek a Pleyel teremben tartott párisi hangversenyéről, magasztalólag szólnak.

* Az erdélyi orszügyülés legújabb tudósítások szerint nov. 4-ről 24-re elhalasztották.

* Beszterczéről írják okt. 3-áról, Sieb. Bote-nak: f. hó 2- és 3-ka közti éjjelen két jádi földész Runk nevű szénafüjekén, mely a Nepos, Földra és Jád között czivakodás tárgyát képező határrészre rug, s hova szénájuk után mentek, hat löfegyverrel ellátott, ruhájuk után itélve, számosölgyi román megtámadott, s a fegyvert mellére szegezve mindenből kifosztott. Okt. 3- és 8-ke közti éjjel egy jádi földész a Jád, Nepos és Földra között czivakodás tárgyát képező határrészről mintegy 3/4 órányira, saját földjén, hova szénája után ment, egy tűz mellett, alvás közben szolgálával együtt meggyilkoltatták; a jádi földész fejét, egy baltával úgy kettéhasították, hogy agyveleje kilocscsant, a szolgát nemcsak hogy meggyilkolták, hanem a tüzre tették, megsütötték,

arczára vágó fegyverrel két sebet kapott. Különös, hogy az illető földészek ökrét, szekereit a rablók és gyilkosok egyik alkalommal sem vitték el. (K.)

— Pesten az utca szegleteken pár nap óta következő városkapitányi rendelet van kifüggesztve: 1. Mostantól fogva, tehát már f. hó 10-kétől kezdve, a marhavásárok az állói határkorosmánál fognak megtartatni. 2. Az itteni tejárusok és marhatartó gazdák figyelmessé tétetnek, hogy a pesti területen a vész megátlására, marháikat a legelőre ne hajtassák ki. 3. A magas m. kir. helytartó tanács f. é. 56.451. sz. a kibocsátványa szerint, csak oly szarvasmarhát szabad s azt is csupán vaspályán Alsó-Ausztriába szállítani, melynek egészségi állapota egészségi bizonyítványokkal igazoltatik. Kelt Pesten, okt. 8-kán 1861. A város kapitányi hivatal.

A M. S.-ban laptöltelékül a következő sorok állanak: Válaszuton, Erdélyben a mult hónap folytán következő eset történt: Egy paraszttasszony, kis gyermekét lábával rengetve varrt. A gyermek időnkint fölébredve, kényszerítette anyját a tö letételére és az ő megszoztatására. A közben anyja is megéhezvén, az asztalon álló kenyérből néhány falatot evett, de ételközt torkában erős fájdalmat érzett, melyről este hazatérő férjének is panaszkodott. A letett tőt nem találták. Éjjel a szegény asszonyt mellében még jobban szurta valami, hanem reggelre elmúlt. Három nap mulva a gyermeket többek jelenlétében az utcaajtóban szoptatván, ez egyszer nagyon szusszant s a mellett eleresztette, melyből, minden jelenlevő nagy bámulására, vékony czérszál jött ki, ennek végén aztán a tö, fokával kifelé, egészen megrozdósodva.

Ipar, gazdaszat s kereskedelem.

Bukureszti levelezünk tudatja, hogy miután nyolcz nap és nyolcz éjjel folyvást esett, az idő ismét gyönyörűen felderült. Szép vető idő van, de azért a tűzifa öle 100—120 lé (a mi pénzünk szerint körülbelül 50 váltó forint.) a tavalyi 60—70 lé volt.

Bécs. Paprika. Átalában nem váratott már előre bő termés ezen cikkre nézve Magyarországból, miért is az üzlet leginkább régi áru megvásárlással foglalkozott, és az ár egész 38, sőt 42 forintig fölhagott. Ámbár most már bevalosul, hogy az idén igen kevés paprika termelt, a régi készletek elegendők, annál is inkább, mivel Törökországból is érkeznek szállítmányok, mi az árakat némileg ismét bizonyítja; szép áru kapható 34—35 frjtával.

Bécs okt. 12. A gyapju-forgalom a mult héten élénk volt a közönséges nyiretűre nézve 3000—4000 mázsa második nyírás gyapju kelt el, a raktárakból; s minthogy azok tele vannak, remélhetni az eleven üzletet. Széles a mult héten kevés került forgalomba, minthogy a jegyzett árakat sem akarták fizetni. A végalkunál sem mutatkozott semmi kedv, holott a szeszgyártók naponként többet küldenek. Rögtöni vétel ár, 71—71 1/2 kr. fokjától. Novemberi lefoglalozás februárra 61 kr. A bórkereskedés nem élénk, a száraz idő miatt kevés lábbeli szaggattatván el. A nyers bőr sokkal kapósabb. A gu bacs ára leszállt. Igen nagy mennyiségben ajánlatik minden felől. A legjobb minőségűnek mázsája 9 1/2—10 frt. A gabnaüzlet okt. 12-én Bécsben élénkebb volt, mint az előtt, s kivitelre is sokat foglaltak le. A buza 10, árpa 5, zab 5—8 král mrnt fölfebb.

NYILT TÉR.

Arad, okt. 14.

Tisztelt Szerkesztő ur!

Igen csodálkozom, hogy önnek oly sok tapintattal szerkesztett lapjában mindedig: méltó megrovásra nem talált, miszerint Csutak, és Jankai urak f. hó 5-éről 6-ikra éjjel Pankotán tánczvigalmat rendeztek; tehát mulattak, s kivilágos reggelig jártak a „három a táncz“-ot azon éjjel, melyen 12 év előtt Magyarorszag szabadsághősei a martir halálra készülének, sőt az itélet végrehajtásának perezei is a pankotai teremben vig. zene, táncz és dobzódás között folyának le.

Mily bűnös kegyeletlenség ez főkép a rendezők részéről, kiknek egyike ép azon szomorú percekben talán a hasonló végzetes jövőtől retteghetett, — azt a nagy közönség ítélgetere bizom, — s el vannak ítelve!

Nekem csupán engedessék meg koszorus költőnk farsangi dalát az illetők figyelmébe ajánlani:

Tánczolatok, lánykák, tánczolatok stb.

Pálffy József.

Távirati tudósítás

a bécsi börzéről október 14-én.

5% Metaliques	66.70	Exst	137.25
Nemzeti kölcsön	80.25	Váltó Londonra	138.—
Bankrészevény	745.—	Arany	656
Hitelintézet	182.20		

Felelős szerkesztő: Márton Ferencz.